

УКРАЇНСЬКИЙ СКУЛЬПТОР ДІАСПОРИ БОГДАН-МИКОЛА МУХИН: СПЕЦИФІКА ЖАНРУ

УДК 7.071.1(477)

Галина СТЕЛЬМАЩУК,

*доктор мистецтвознавства, професор, член-кореспондент НАМУ,
завідувач кафедри історії і теорії мистецтва ЛНАМ,
м. Львів, Україна*

***Анотація.** У статті йдеться про відомого українського скульптора з діаспори Богдана-Миколу Мухина, визначається творчий метод митця, утверджується думка, що творчості Богдана Мухина притаманні надзвичайна швидкість фіксації об'єкта, стихія, динамізм руху, героїзація історичного минулого українського народу.*

***Ключові слова:** Україна, діаспора, скульптура, жанр, світовий мистецький рух, романтика, героїзація.*

Багато українських митців були змушені покинути Україну у зв'язку з політичною ситуацією, що склалася після програних визвольних змагань у ХХ ст. Ці митці продовжували творчо працювати поза межами Батьківщини, не відмовляючись від свого українства ні в житті, ні в творчості. Більше того, вони активно включилися у світовий мистецький процес. До когорти таких митців належить скульптор Богдан Мухин, який яскраво проявив себе в історичному жанрі. Спостереження Б. Мухина тісно пов'язані з романтикою героїзованого і опоетизованого історичного українського минулого. Для своїх творів він вибирав мотиви саме з героїчних епох – княжого періоду і козацької держави: «Слава», «Князь Ігор», «Володимир Великий». Для творчості Богдана Мухина характерні надзвичайна швидкість фіксації об'єкта, стихія, динамізм руху. Ці характеристики притаманні саме його степовій вдачі. У його творах людину всюди супроводжує кінь. Він зображує його з особливою майстерністю і любов'ю. Кінь у Б. Мухина не тільки тварина, передана зі знанням анатомії, а щось більше – це уособлення степу, простору, безкраю, вітру. Богдан Мухин відчуває коня як вроджений степовик. Митець уміє дати «психологічний портрет» коня [1, с. 22]. Це й не дивно, адже Б. Мухин походив з Донеччини, де ще живі були нащадки козаків, де сімейні перекази від

покоління до покоління передавали славу козацьку бувальщину, де степ був життєвим середовищем, а коні – колишні бойові побратими – ще були вірними помічниками і незрадливими друзями, якими гордилися.

Народився Богдан Мухин у 1916 р. в Донецьку. У 1930-1939 роках вчився скульптури в Одесі, закінчив Київський художній інститут (1936). У 1940 р. приїхав до Львова і був керівником скульптурного відділення Львівської мистецько-промислової школи [5, с. 68]. З наближенням радянських військ і тоталітарного режиму змушений був перебратися за кордон. Богдан Мухин отримав хорошу освіту в Україні. Працюючи у Німеччині і США, він уже досконало володів технікою скульптури і матеріалом. Митець створив чимало високомистецьких скульптур, серед яких переважала козацька тематика. У 1947 р. (завдяки заходам Української спілки образотворчих митців) у м. Геттінгені відбулася персональна виставка творів українського скульптора Богдана Мухина. Вони були виконані в бронзі, мармурі, були й воскові моделі для подальших відливів у матеріалі та мала пластика зі срібла [2, с. 9]. Творам скульптора – «Слава», «Князь Ігор», «Кінь в степу», «Козак з арканом» – притаманний неймовірний динамізм, особливо у відображенні бігу коней та в рухах вершників. Виразною у цьому аспекті є скульптурна композиція «Слава».

Б. Мухин. Слава. Віск

Вона дає можливість найкраще збагнути творчий метод митця. Б. Мухин ліпив свої моделі виключно із воску, маючи на увазі виконувати їх у подальшому в бронзі або сріблі. Композиція «Слава» включає три вершника і коней, її основний стрижень зосереджений в одній точці, у якій опираються три пари кінських ніг, решта скульптурної маси летить у повітрі. Всі три групи коней наче зливаються з вершниками

в одну фантастичну фігуру, що підкреслює рух уперед, лет, порив. І лінії цього лету митець підпорядкував усе: напружені ноги коней, подані назад і протиставлені напрямку основного руху, по-

статі вершників, розвіяні жупани, тигрова шкура, зброя, ремені – все те відривається від землі і злітає; маса єдиним поривом підноситься вгору. Ідеєю «Слави» є лет, порив. І такою у нашій свідомості постає козацька слава [1, с. 23].

Б. Мухин. Князь Ігор. Віск

*Б. Мухин.
Князь Володимир. Бронза, 1959.*

У скульптурному творі «Князь Ігор» пластична ідея інша.

У цій групі, овіяній поезією «Слова о полку Ігоревім», є щось погрозливе і трагічне. Це відчуваємо, дивлячись на похилену голову могутнього коня, наче врослого в землю, у піднятій в стременах постаті князя, що став віч-на-віч зі своєю долею, яку сам викликав до бою. Митець представив момент, у якому передав наближення чогось невідомого і трагічного. Це надзвичайно поетичний твір на тему українського минулого.

Крім вказаних творів, Богдан Мухин створив у Німеччині скульптури: «Чумак», «Рапсодія козаччини», позначені вже вгадуваним «мухинським» динамізмом. І Кейван відзначав, що Богдан Мухин виявляв бездоганну технічну майстерність у виконанні своїх творів у різних металах, зокрема у бронзі та сріблі, завершуючи відливи карбуванням, оксидуванням, поліруванням. Проте більшість його творів була відлита з

воску, матеріалу дешевого і нетривкого, які з часом знищилися. Богдан Мухин майже не послуговувався моделями. Його приваблювала швидка обсервація, так легше було внести у свої твори щось романтичне і фантазійне.

*Б. Мухин.
Запорожець. Віск*

У 1950 р. Богдан Мухин переїхав до США і там розпочався новий період його творчості [2, с. 13]. Митець жив у Філадельфії, де мав свою скульптурну майстерню. У 1959 р. виконав ще одну скульптуру на історичну тематику (у бронзі) – «Князь Володимир». Брав участь у всіх значних українських виставках, де показував свої твори, втілені у бронзу, мармур, віск. Виконував багато робіт у мармурі для американських церков.

Є у Богдана Мухина серія робіт, пов'язаних з козацьким побутом, мальовничими постатями запорожців. В них митець ретельно опрацював деталі, аксесуари, що приводить його до надмірного натуралізму. Це такі твори як «Козацький сотник», «Запорожець», «Чумак у степу» та ін.

Чумак у степу наче володар просторів пропливає на своєму возі безкраїм степом. Митець реалістично передав характерні риси волів, чумака, ретельно опрацював деталі воза. У деяких творах відчувається надмірна деталізація форми. Іноді скульптор передає орнамент на драперії, тобто деталі, які розбивають єдність композиції. Проте Б. Мухин ніколи не опускався до деталізації де є динаміка, рух. Саме рух і динаміка роблять його роботи високохудожніми, оригінальними і цікавими.

В Інституті св. Климента Папи у Римі, Українського Католицького Університету у Львові, знаходиться кілька робіт, датованих 1943 р. львівського періоду творчості Богдана Мухина [4, с. 69-85].

Це високомистецькі невеликі за розміром рельєфні роботи, виконані технікою різьби в сріблі: «Два козаки на конях», «Степ-товариш», на якому зображений кінь в ошатному обладунку, «В степу» – закомпоновані кінь і орел. Ще одна, більша за розміром, робота,

рельєф, виконаний у бронзі вже у США, – «Останній кошовий Запорозької Січі П. Калнишевський (1951).

Є у Б. Мухина зображення жіночого тіла. Гармонійністю відзначаються його твори «Акт», «Молитва», «Ніч». Твори Б. Мухина – це здебільшого виплід його багатой фантазії. Тому у нього нема повторів, завчених і багато разів повторюваних поз, зате скрізь домінує велика свобода руху, чогось нового і несподіваного. Він сміливо оперує формою. Здавалось би, літературні оповідальні романтично-героїчні історичні сюжети були б банальними, але виконані вони так майстерно, з гармонійними формами і пропорціями, що сприймаються як високохудожні завершені твори мистецтва. Проблема образотворчої ідеї й форми розв'язана митцем ідеально. Ідея і форма наповнені у його творах українським змістом. Помер Богдан-Микола Мухин у 1962 р.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гординський Святослав. Крук. Павлось. Мухин. – Мюнхен, 1947.
2. Кейван І. Українські митці поза Батьківщиною. – Едмонтон–Монреаль, 1996.
3. Каталог. Виставка українського мистецтва заходами українського виставкового комітету в Детройті 24 вересня – 2 жовтня. – Детройт, 1960.
4. Стельмашук Г. Г. Українські митці в Римі // Мистецтвознавство України: Збірник наукових праць. Спецвипуск. Національна академія мистецтв України, Інститут проблем сучасного мистецтва НАМУ, Львівська національна академія мистецтв / Упорядник Галина Стельмашук. – Львів, 2011.
5. Шмагало Р. Словник митців-педагогів України та з України у світі. 1850-1950. – Львів, 2002.

UKRAINIAN DIASPORA SCULPTOR BOHDAN-MYKOLA MUKHYN: SPECIFICITY OF GENRE

Halyna STELMASCHUK,

Ph.D. (history of art), professor, corresponding member of the National Academy of Art of Ukraine, Head of the chair of art history and theory,

Lviv National Art Academy,

Lviv, Ukraine

Annotation. *The article tells about Bohdan-Mykola Mukhyn, a well-known sculptor of Ukrainian Diaspora. The art method of the artist is defined. The unique swiftness of the object fixation, spontaneity, dynamic movement, heroic aura of the history of Ukrainian people are thought as the main features of the Bohdan Mukhyn creative work.*

Key words: *Ukraine, Diaspora, sculpture, genre, world art movement, romanticism, heroic approach.*